

**UCHWAŁA NR LXXX/573/24
RADY MIEJSKIEJ W GRYFINIE**

z dnia 1 lutego 2024 r.

w sprawie nadania gryfińskiemu nabrzeżu imienia Polaków spod znaku Rodła

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 zm. poz. 572, 1463, 1688), art. 13 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (j. t. Dz. U. z 2011r. Nr 197 poz. 1172; Nr 117 poz. 676; Nr 232 poz. 1378)

§ 1. Nadaje się nazwę „Nabrzeże Polaków spod znaku Rodła” nabrzeżu usytuowanemu wzdłuż Odry Wschodniej (działka 176/26, 176/25, 214/16 obręb 3 Miasto Gryfino).

§ 2. Na działce 214/16 obręb 3 miasto Gryfino usytuowany zostanie kamień z tablicą „5 Prawd Polaków spod znaku Rodła” oraz maszt flagowy.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Gryfino.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Rafał Guga

UZASADNIENIE

Mieszkańcy miasta i gminy Gryfino poprzez Komitet Obywatelskiej Inicjatywy Uchwałodawczej „Nadanie gryfińskiemu nabrzeżu imienia Polaków spod znaku Rodła” zwracają się z wnioskiem w sprawie nadania nabrzeżu usytuowanemu wzdłuż rzeki Regalica (działki oznaczone numerami ewidencyjnymi: 286/4, 214/15, 286/1) imienia „Polaków spod znaku Rodła”.

W powojennej historiografii dawnego Kreis Greifenhagen bardzo trudno znaleźć informacje na temat przebywania i pracy na tym terenie polskich robotników rolnych w latach 1918-1939 w ramach tzw. „wychodźstwa sezonowego”. Naszym projektem chcemy właśnie rozpocząć proces przywracania pamięci o tych ludziach i wymazać tę swoistą białą plamę, tym bardziej, że wśród polskich robotników prowadzona była działalność kulturalno-oświatowa i samokształceniowa. Wszelkie trudności z zachowaniem świadomości narodowej przez Polaków tu zamieszkujących wzięty na siebie organizacje polonijne ze Stettina, w tym przede wszystkim Związek Polaków w Niemczech (będący potężną organizacją polonijną w ówczesnych Niemczech) oraz Związek Polskich Robotników Rolnych.

Zgodnie z dzielnicowym podziałem organizacyjnym Związku Polaków w Niemczech, ustalonym na zjeździe z 3 grudnia 1922 w Berlinie, Kreis Greifenhagen znajdował się w Dzielnicy II, która obejmowała: Brandenburgię z Berlinem, Saksonię, Hamburg, Dolny Śląsk, Pomorze i Marchię Graniczną Poznań-Prusy Zachodnie.

Naszą inicjatywą chcemy zatem uhonorować przedwojennych działaczy tych organizacji, którzy mimo ogromnych trudności natury polityczno-administracyjnej narzucanych im przez Niemców oraz naturalnych problemów organizacyjno-finansowych podjęli się tego bardzo trudnego zadania i z sukcesami je realizowali. Na terenie Pomorza Zachodniego znajduje się kilkanaście upamiętnień związanych z Polakami spod Znak Rodła, niestety takiego upamiętnienia nie ma w Gryfinie, a nasze miasto zasługuje na upamiętnienie tych, którzy nie bali się mówić po polsku, oraz kultywować polskie zwyczaje, język i tradycje.

Osobą wyjątkowo zaangażowaną w krzewienie polskości przed II W.Ś. na tym terenie był Aleksander Omieczyński, nauczyciel, wychowawca młodzieży, harcerz, a przez Niemców nazywany „Wodzem Szczecińskich Polaków”. Omieczyński był przewodniczącym szczecińskich oddziałów Związku Polaków w Niemczech oraz Związku Polskich Robotników Rolnych. To on reprezentował Polaków ze Stettina i Kreis Greifenhagen na „1 Kongresie Polaków w Niemczech”, który odbył się 6 marca 1938 w nazistowskim Berlinie.

Na tym wydarzeniu ogłoszono słynne 5 Prawd Polaków:

1. Jesteśmy Polakami
2. *Wiara Ojców naszych jest wiarą naszych dzieci*
3. *Polak Polakowi bratem*
4. *Co dzień Polak Narodowi służy*
5. *Polska Matką naszą – nie wolno mówić o Matce źle.*

Aleksander Omieczyński zaangażowany był w prowadzenie Drużyny Zuchów „Wiewórki” oraz drużyny harcerskiej „Gryf”, z którymi zwiedzał dzisiejszą ziemię gryfińską. Za działalność na rzecz polskiego wywiadu oraz za działalność na rzecz Polonii został skazany przez Niemców na karę śmierci przez ścięcie, wykonaną 10 września 1941 roku w więzieniu przy Elisabethstraße (obecnie Kaszubska) w niemieckim Stettinie.

W związku z naszymi projektem chcemy również przypomnieć o niezwykle zasłużonym gryfinianinie, nauczycielu i etnografie, Panu Stanisławie Rzeszowskim. To właśnie on był jednym z pomysłodawców nadania gryfińskiemu liceum imienia Aleksandra Omieczyńskiego. Stanisław Rzeszowski jest również autorem niezwykle cennej pozycji książkowej, zbeletryzowanej powieści pt. „Pod znakiem Rodła”, traktującej o życiu Polaków w przedwojennym Stettinie i ich działalności w regionie.

Nasz projekt ma zatem na celu- przypomnienie o takich osobach, jak właśnie Aleksander Omieczynski czy Stanisław Rzeszowski. Pierwszy za swoją działalność patriotyczną przypłacił życiem z rąk Niemców a drugi latami komunistycznej inwigilacji.

Myślę, że dobrym uzasadnieniem dlaczego akurat chcemy tak nazwać nabrzeże, będzie właśnie fragment z książki Stanisława Rzeszowskiego „Pod znakiem Rodła”.

Drugim ciekawym przykładem o pobycie przed wojną Polaków na terenie dzisiejszego powiatu Gryfińskiego jest także fragment z książki pt. „Gawędy bańskie” ks. Bronisława Kanta.

Szanowni Państwo, doceniemy Polaków, którzy kilkadziesiąt lat temu, na obcym sobie terenie, w obcych, bardzo często niesprzyjających warunkach, chcieli zachować polskość! Chcieli być Polakami! Nie zapominali o Ojczyźnie, nie zapominali o swoim dziedzictwie, o swojej tradycji! Wielu z nich zrzeszało się w takie właśnie organizacje jak Związek Polaków w Niemczech, Związek Polaków spod znaku Rodła, by było im łatwiej, by dzieci uczyły się języka polskiego, by przebywały z Polakami. Tą nazwą (nabrzeża) oddajemy tym Polakom niejako hołd, to niewielka rzecz, w porównaniu do pracy, jaką oni, wtedy wykonywali, by zachować polską mowę i kulturę, by przetrwać w niesprzyjających warunkach. Wielu z nich znalazło swój dom w Gryfinie, także po II wojnie światowej. Tylko tyle i aż tyle możemy im dać, by pamiętali mieszkańcy Gryfina, by pamiętały następne pokolenia!

Przewidujemy, iż uchwała będzie powodowała następujące skutki:

- sfinansowanie słupka oraz tabliczki z nazwą nabrzeża ze środków budżetu miasta
- sfinansowanie kamienia wraz z tablicą „5 Prawd Polaków spod znaku Rodła” z ogólnopolskiej zbiórki pieniężnej. Miejsce instalacji według załącznika nr. 2
- sfinansowanie zakupu 1 masztu flagowego oraz 1 flagi ze znakiem „Rodła” o wymiarach 100 cmx 300 cm z ogólnopolskiej zbiórki pieniężnej. Miejsce instalacji według załącznika numer 2.